



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Dějepis

Sada: 1

Číslo materiálu v sadě: 12

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Počátky českého státu

Jméno autora: Mgr. Vladislava Heglasová

Předmět: Dějepis

Jazyk: Čeština

Klíčová slova: český raně středověký stát, Přemyslovci, svatováclavská tradice, dědičný titul českého krále

Cílová skupina: žák 1. ročníku

Stupeň a typ vzdělání: střední odborné

Očekávaný výstup: Žák umí popsat počátky českého státu v době raného středověku, jeho sjednocení rodem Přemyslovců, dokáže vysvětlit vztah českých knížat a prvních českých králů k římskoněmecké říši a vznik svatováclavské tradice.

Metodický list/anotace

Prostřednictvím motivační prezentace a s pomocí průběžných dílčích úkolů za využití mezipředmětových vztahů, především s předmětem Český jazyk, umění a kultura, se žák seznámí s nejstaršími dějinami českého státu od doby prvních mýtických knížat z rodu Přemyslovců až po získání dědičného královského titulu pro české panovníky.

Datum vytvoření: 14.10. 2012

Počátky českého státu

„Ten budoucí kníže váš oře se dvěma voly. Je-li vám libo, vezměte koně, řízu, plášť a přehozy a jděte tomu muži vzkaz vyřídit ode mne i lidu a přiveďte sobě knížete a mně manžela. Muž ten má jméno Přemysl. Jeho potomstvo bude vládnout této zemi na věky věků...“

— **Kosmova kronika**

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Libu%C5%A1e_\(kn%C4%9B%C5%BE%C5%BE#Kn.C4.9B.C5.BE%C5%BE.Libu.C5.A1e_a_P.C5.99emysl.Or.C3.A1.C4.8D](http://cs.wikipedia.org/wiki/Libu%C5%A1e_(kn%C4%9B%C5%BE%C5%BE#Kn.C4.9B.C5.BE%C5%BE.Libu.C5.A1e_a_P.C5.99emysl.Or.C3.A1.C4.8D), 14.10.2012

Úkol: K jaké pověsti se vztahuje výše uvedený úryvek z Kosmovy kroniky?

Řešení:

„Pověst o Přemyslu Oráči a kněžně Libuši.“

Podle tradice, zachycené na přelomu 11. a 12. století v Kosmově kronice, byl zakladatelem rodu Přemyslovců Přemysl Oráč ze Stadic, kterého si vyvolila za manžela Krokova dcera Libuše.

Kněžna Libuše věští slávu Prahy

Josef Mathauser

Obrázek č. 1



Libuše je mýtická česká kněžna. Údajně byla nejmladší dcerou vojvody Kroka. Jejími mladšími sestrami byly Kazi a Teta. Kazi vynikala léčitelskými schopnostmi, Teta mluvila s duchy a Libuše předpovídala budoucnost.

Přemysl Oráč

(8. – 9. stol.)

Obrázek č. 2



Přemysl Oráč –
mýtický
zakladatel
dynastie
Přemyslovců

Sedm mýtických následníků Přemysla Oráče

- Nezamysl
- Mnata
- Vojen
- Vnislav
- Křesomysl
- Neklan
- Hostivít

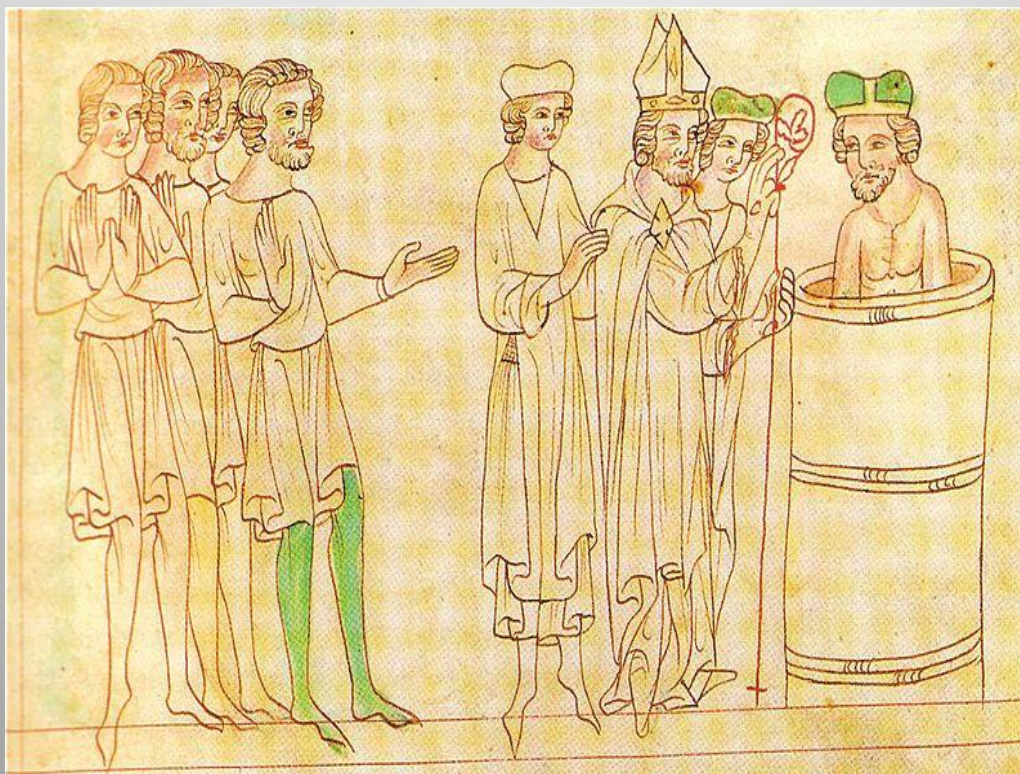
Říše římskoněmecká a budování českého státu (pol. 9. stol. – 12. stol.)

- **962** - **Ota I.** císařem římskoněmecké říše (saská dynastie)
- **8. stol.** - v Čechách řada samostatných knížectví
- **PŘEMYSLOVCI** – rod ve středních Čechách (**Přemysl Oráč** - mýtický zakladatel dynastie)
- **Bořivoj (872 – 889)** – první hist. známý kníže (sídlil na Levém Hradci, později na hradě Praha)
- **do 11. stol.** – samostatný raně středověký stát

Křest Bořivoje I.

Velislavova bible, 1. pol. 14. stol.

Obrázek č. 3



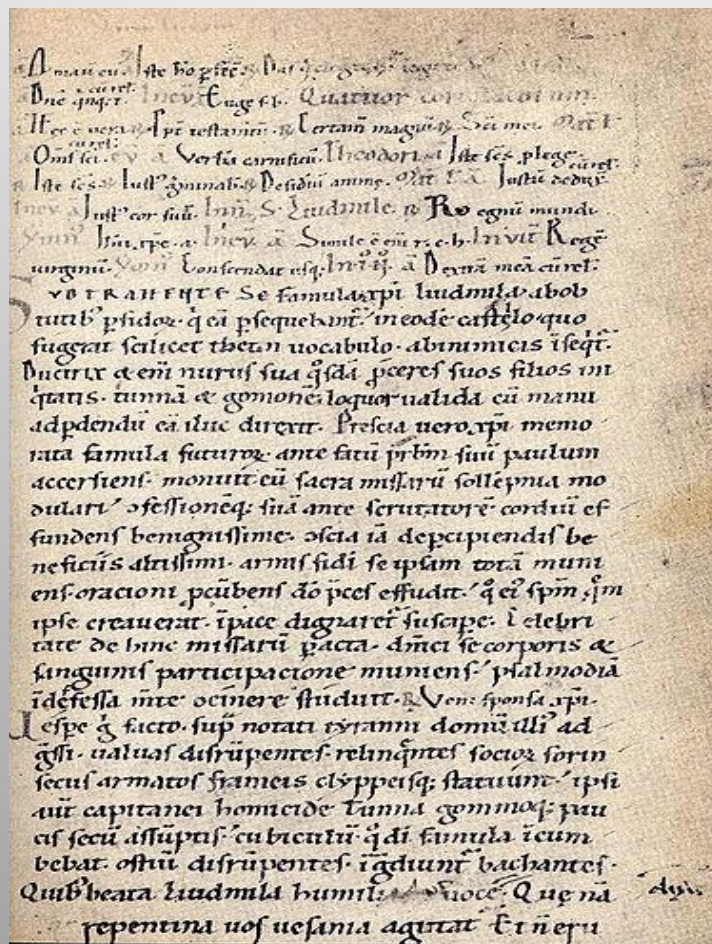
Podle *Kristianovy legendy* přijal **Bořivoj** (asi r. 883) se svou ženou Ludmilou **křest na Velehradě od arcibiskupa Metoděje**, aby tak čelil expanzivním snahám vychodofranských panovníků. Znamená počátek christianizace země.

- **KŘEŠŤANSTVÍ** – zpočátku obě liturgie, slovanská i latinská, po r. 1054 zvítězila latinská
- **KLÁŠTERY** – střediska vzdělanosti (benediktinské)
 - ženský klášter sv Jiří na Pražském hradě, mužský klášter v Břevnově u Prahy
- **BISKUPSTVÍ** – v Praze (973) a Olomouci (1063)
- **KRONIKY**
 - První česká kronika **Kristianova** (Řezno, 10. stol.)
 - latinsky psaná Kronika česká – **Kosmova** (12.stol., duchovní chrámu sv. Víta)

Kristiánova legenda

1. strana z rukopisu Rajhradského breviáře z pol. 12. stol.

Obrázek č. 4



Kristianova legenda je latinský spis o počátcích křesťanství a prvních českých světcích, též pod názvem „Život a umučení svatého Václava a jeho babičky svaté Ludmily.“ Historik Josef Pekař jej označil za „nejstarší kroniku českou“. O autorství se vedou spory. (Údajný autor Strachkvas - ml. syn Boleslava I.)

- **Václav I.** - závislost na říši, odvádění ročního poplatku - tributu (500 hřiven stříbra a 120 volů)
- **28. září 935** - zavražděn svým bratrem Boleslavem ve Staré Boleslavi, později prohlášen svatým
 - „*svatováclavská tradice*“

Úkol: Které další významné osobnosti českých dějin byly prohlášeny za svaté?

Řešení:

Anežka Česká,
Sv. Ludmila,
Sv. Vít,
Sv. Vojtěch,
Jan Nepomucký,
Sv. Metoděj, Sv. Cyril,
Sv. Prokop,
Jan Sarkander

aj.

Vražda Václava I.

(Liber viaticus, 14. stol.)

Obrázek č. 5



Svatý Václav byl zavražděn svým mladším bratrem Boleslavem u chrámových dveří kostela ve Staré Boleslavi dne **28. září 935** (někdy se uvádí rok 929), před tím byla zavražděna Václavovou matkou Drahomírou i babička Ludmila.

Český kníže Boleslav I.

malba ve znojemské rotundě

Obrázek č. 6



Boleslav I. Ukrotný
(935 – 967/972), syn
Vratislava I. a matky
Drahomíry, ml. bratr
Václava I.

- **Boleslav I.** – zvaný „Ukrutný“, posílil postavení českého státu, spolu s Otou I. zastavil na řece Lechu postup Maďarů do stř. Evropy (rozšířil území o Moravu, nejstarší české mince – stříbrné denáry)
- **Boleslav II.** – zvaný „Pobožný“, zakládal kostely, kláštery
- **973** - založeno pražské biskupství (1. biskup - Dětmar, 2. biskup – Vojtěch z rodu Slavníkovců)
- **995** – dokončeno sjednocení Čech vyvražděním konkurenčního rodu Slavníkovců na hradě Libici ve vých. Čechách

Svatý Vojtěch, Václav a Prokop

Iluminace ze 13. století

Obrázek č. 7



Svatý Vojtěch (okolo 957 – 997), v zahraničí známý jako **Adalbert**, z rodu Slavníkovců, 2. pražský biskup, šířitel křesťanství, měl spory s českým knížetem, odešel ze země těsně před vyvražděním Slavníkovců, zemřel mučednickou smrtí na křesťanské misi v Prusku. Od 11. století považován za 2. patrona české země po sv. Václavovi.

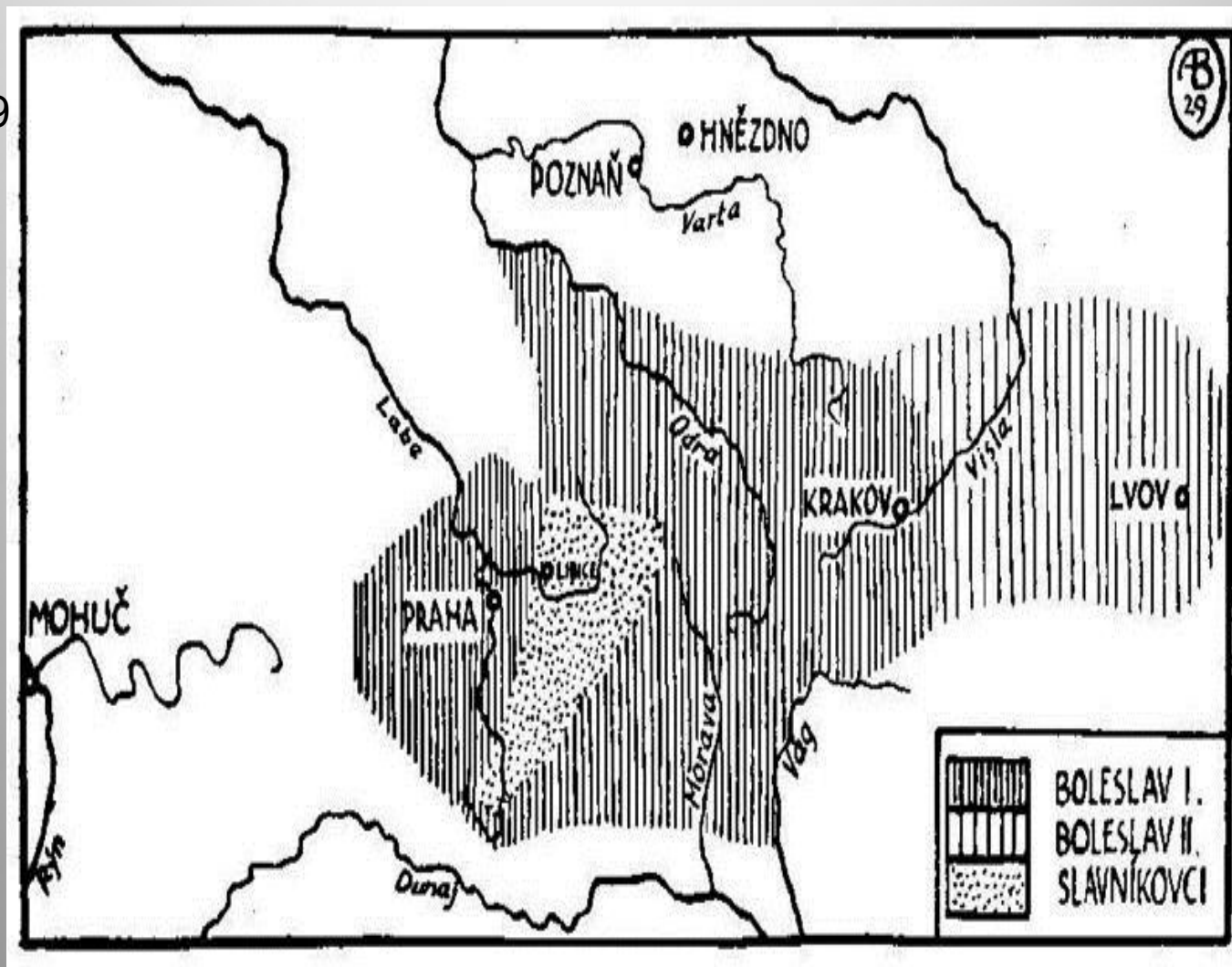
Denár Boleslava II.

Obrázek č. 8



České knížectví za Boleslava I. a Boleslava II.

Obrázek č. 9



- za synů Boleslava II. (**Jaromír, Oldřich**) - období krize; **Boleslav III. – Chrabrý**, polský král na čas připojil české země k Polsku
- **Břetislav** (syn Oldřicha a Boženy, vnuk Boleslava II.) – překonal krizi, patřil k nejjudatnějším čes. panovníkům (český Achilles)

Úkol: Který český panovník užíval jako první titul českého krále, kdo jej získal již dědičně?

Řešení:

- **Vratislav II.** - **1085** korunován českým králem, získal titul pouze pro svou osobu
- **Vladislav II.** - **1158** získal dědičně titul krále za pomoc něm. císaři Fridrichu Barbarossovi v boji o Milán, vystavěl v Praze první kamenný most („Juditin“ – podle své manželky Judity)

Čechové před Milánem roku 1158

Ilustrace Josefa Mathausera, 1909

Obrázek č. 10



Odkazy:

KOSMAS. *Wikipedia* [online]. [cit. 14.10.2012]. Dostupný na WWW:
<[http://cs.wikipedia.org/wiki/Libu%C5%A1e_\(kn%C4%9B%C5%BEEna\)#Kn.C4.9B.C5.BEna_Libu.C5.A1e_a_P.C5.99emysl_Or.C3.A1.C4.8D](http://cs.wikipedia.org/wiki/Libu%C5%A1e_(kn%C4%9B%C5%BEEna)#Kn.C4.9B.C5.BEna_Libu.C5.A1e_a_P.C5.99emysl_Or.C3.A1.C4.8D) >

Použité zdroje: internet

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 1

MATHAUSER, Josef. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 14.10.2012]. Dostupný na WWW

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Josef_Mathausen_-_Kn%C4%9B%C5%BEEna_Libu%C5%A1e_v%C4%9B%C5%A1t%C3%AD_sl%C3%A1vu_Prahy.jpg >

Obrázek č. 2

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 14.10.2012]. Dostupný na WWW

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Premysl_orac.jpg?uselang=cs >

Obrázek č. 3

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 14.10.2012]. Dostupný na WWW

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Baptism_of_the_bohemian_duke_borivoj.jpg >

Obrázek č. 4

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 14.10.2012]. Dostupný na WWW:

< <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Christianslegende.jpg> >

Obrázek č. 5

NEUVEDEN. *Wikipedia* [online]. [cit. 28.12.2012]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:ZapichnutiVaclava_liberviaticus.jpg>

Obrázek č. 6

KÄNSTERLE. *Wikipedia* [online]. [cit. 28.12.2012]. Dostupný na WWW:

< <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Boleslav-I-Bohemian.jpg>>

Obrázek č. 7

NEUVEDEN. *Wikipedia* [online]. [cit. 28.12.2012]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Iniciala_O.jpg>

Obrázek č. 8

ACOMA. *Wikipedia* [online]. [cit. 28.12.2012]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Denar_Boleslav2_1.jpg>

Obrázek č. 9

BLASCHKA, A.. *Wikipedia* [online]. [cit. 28.12.2012]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:%C4%8Cesk%C3%BD_st%C3%A1t_v_X._stole t%C3%AD_za_Boleslava_I._a_II.jpg>

Obrázek č. 10

MATHAUSER, Josef. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 14.10.2012]. Dostupný na WWW

< <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:MilanvaldislavII.jpg>>